

моральними цінностями. Розуміння співробітництва як тактики виховання не зводиться лише до орієнтації батьків на допомогу й підтримку дітей у їхніх окремих справах (навчання, ускладнення у взаємодії з оточенням, набуття трудових чи спортивних навичок) та участь дітей у домашній праці (популярні прибирання, походи за покупками, доглядання молодших дітей), хоч це і суттєвий бік спільної діяльності дітей та дорослих. Така тактика передбачає взаєморозуміння й взаємоповагу дорослих і дітей, встановлення між ними паритетних, партнерських взаємин, які базуються насамперед на співучасті, тобто емоційно дієвому включенні у справи іншої людини, на співчутті, співпереживанні й активній допомозі їй. Формування здатності до такої співучасті, відповідальності за наслідки власної активності дитини для люблячих і поважаючих її батьків є спеціальним завданням сімейного співробітництва.

Висновки. Отже ми розглянули різні стилі сімейноо виховання. Можемо зазначити, що нема певного ідеального стилю виховання дітей. Кожен із перелічених стилів має як позитивні та і негативні особливості. В

Перспективи подальших досліджень. здійснити теоретичний аналіз дослідження інших стилів таких, як диктату, невтручання, опіки й безоглядної любові, не прогнозованості дій та тактики співробітництва.

Список використаної літератури:

1. Алексеевко Т.Ф. Умови сучасного сімейного виховання: Науково – методичний посібник / Т.Ф.Алексеевко. – К.: Педагогіка, 2013. – 216 с.
2. Грецов А.Г. Практическая психология для подростков и родителей. / А.Г.Грецов. - СПб.: Питер, 2013. – 504 с.
3. Штифурак В.С. Психология сім'ї: навчальний посібник / В.С. Штифурак – Вінниця: ТОВ «Фірма «Планер», 2016. – 447с.

**ПРОБЛЕМА ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОЇ
ДОПОМОГИ БАТЬКАМ, ЯКІ ВИХОВУЮТЬ ДІТЕЙ З
ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ**

УДК 136

Криклива Марина Юрїївна,
*студентка спеціальності 053 «Психологія»,
КВНЗ «Вінницька академія непевної освіти»*

Актуальність дослідження. На сьогоднішній день однією з актуальних проблем є встановлення значущості психолого-педагогічної

допомоги батькам, які виховують дітей з особливими освітніми потребами, шляхи цієї допомоги та умови за яких ця допомога буде ефективною. Концепція інклюзивної освіти відображає одну з головних демократичних ідей – усі діти є цінними та активними членами суспільства.

Зростання кількості дітей з особливими освітніми потребами (ООП) все більше актуалізує необхідність упровадження в практику психологічної підтримки педагогічної роботи та їх родин та ролі в цьому процесі психолога. Дитина не може бути адаптована та соціалізована «сама по собі», окремо від сім'ї, бо велике значення має саме психологічна підтримка батьків цієї категорії дітей. Саме від батьків та їх внеску в процес виховання та навчання залежить повноцінний розвиток дитини з особливими освітніми потребами.

Короткий аналіз останніх досліджень і публікацій з проблеми. Різні аспекти сім'ї яка має дитину з особливими освітніми потребами досліджували та вивчали багато вчених, а саме вплив психологічного клімату в сім'ї на виховання дитини. Такі вчені як О. Г. Комарова, О. К. Агавелян, В. В. Юртайкин, вказали стадії пристосування сім'ї до народження хворої дитини (Агавелян, О.К., 1989).

Вони вважали, що «Народження дитини з відхиленнями у розвитку - велике потрясіння для сім'ї», та виділили умовно виділили кілька стадій пристосування сімей до певних ситуацій: «Перша стадія - стадія шоку, агресії і заперечення. А от іншу стадію автори називали «фазою скорботи – скорботи по бажаній здоровій дитині, якої немає. А третю стадію вони вважали «стадією адаптації».

Досліджувала специфіку особистісної саморегуляції дорослих, які мають розумово відсталих дітей, особливості психокорекційної роботи з даною категорією осіб М. І. Радченко. Нею було досліджено специфіку особистісної саморегуляції дорослих, які мають розумово відсталих дітей за умов хронічної екстремальності, визначено особливості психокорекційної роботи з даною категорією осіб (Радченко, М. І., 2006).

М. Певзнер, Л. Кіреєва, Е. Мастюкова та І. Мамайчук вказували на необхідність наукового вивчення родин, в яких виховуються діти з ООП і на розробку корекційних заходів, призначених для надання цим сім'ям конкретної психолого-педагогічної допомоги (Мастюкова, Є. М., 1981).

Психологічні проблеми з якими зустрічаються сім'ї, які виховують дітей з особливими потребами та досвід батьків у подоланні кризових ситуацій та психологічної ізоляції висвітлила у своїх працях Т. Ілляшенко. Вона вважала, що « Впровадження нових форм навчання і виховання дітей

з особливими освітніми потребами (дітей з психофізичними порушеннями розвитку), яке здійснюється сьогодні в Україні, великою мірою потребує підвищення педагогічної компетентності і участі у педагогічному процесі батьків (Гриценко, Л. І., Ілляшенко, Т. Д. та ін. 2007).

Мета наукової публікації звернення уваги до проблеми здійснення психолого-педагогічно підтримки сімей, які виховують дітей з особливими освітніми потребами, як однієї з передумов розвитку дітей з ООП.

Виклад основного матеріалу дослідження. Проблема виховання дітей з ООП є актуальною у всьому світі. Сім'я – найважливіша ланка в системі виховання, соціалізації, задоволення потреб, навчання дитини з особливими потребами. Проблема виховання дітей з особливими освітніми потребами стоїть досить гостро у нашій країні.

В наш час батьки, які мають дітей з певними вадами, не дають їм належного виховання. Вони піклуються тільки про фізичний розвиток своїх дітей, а психологічне та особистісне становлення особистості дитини відходить на другий план. Е. М. Мастюкова, А. Г. Московкіна та зарубіжні вчені: Девід Рубейн та Стів Хайнес займались проблемою виховання дітей з ООП.

На думку Ткачової В. В., батьків дітей з особливими потребами необхідно: навчити краще розуміти внутрішній стан дитини та стати компетентними захисниками її прав та інтересів, забезпечувати інформаційною підтримкою батьків для задоволення їхнього професійного зростання у відстоюванні прав і інтересів дітей з особливими потребами. Основною метою роботи із сім'ями, які виховують дитину з вадами психофізичного розвитку, є надання батькам кваліфікованої допомоги (Ткачова, В. В., 2004).

П. Щербань дає наступне визначення сім'ї: «сім'я – це мікросоціум, в якому формуються моральні якості дитини, її відношення до людей, уявлення про характер міжособистісних взаємин. Якщо дитина з особливими потребами позбавлена правильного виховання, то її особистісний недорозвиток поглиблюється, а самі діти можуть стати «тягарем» для родини і суспільства» (Щербань П. М., 1996).

Сім'я, яка виховує дитину з ООП постійно стикається з безліччю соціальних проблем, а саме: психологічні, економічні, соціальні, культурні та педагогічні. Батьки – важливі учасники навчальних команд своїх дітей. Вони найкраще знають їхні сильні та слабкі сторони, здібності, нахили й особливості розвитку, і саме тому можуть підтримувати найефективніше. Їхня постійна участь у шкільному житті дитини може значно покращити

успіхи дитини з психофізичними порушеннями. В зв'язку з цим, проблема сім'ї дитини з відхиленнями в розвитку є однією з найактуальніших.

У Концепції сімейного і родинного виховання наголошується на тому, що «сучасна сім'я має стати головною ланкою у вихованні дитини, забезпечити їй належні матеріальні та педагогічні умови для фізичного, морального і духовного розвитку»(Концепція державного стандарту спеціальної освіти дітей з особливими потребами, 1999).

І це закономірно, адже побудувати повноцінну національну школу без активної участі й підтримки сім'ї неможливо. Важливість праці з батьками підкреслюється і в українському законодавстві. Зокрема, Закон України «Про загальну середню освіту» засвідчує, що «батьки є учасниками навчально-виховного процесу» і мають право: вибирати навчальні заклади та форми навчання для неповнолітніх дітей; приймати рішення щодо участі в інноваційній діяльності загальноосвітнього навчального закладу та інше.

Народження дитини з ООП змінює стосунки всередині родини, а також контакти з навколишнім соціумом. Всім дітям потрібна підтримка батьків, а учні з особливими освітніми потребами часто потребують ще більшого залучення батьків і не тільки на початкових етапах навчання, а часто й у старших класах та під час здобуття вищої освіти(Колупаєва, А. А., Таранченко, О. М., 2010).

Отже, основну роль у вихованні дітей з особливими освітніми потребами відіграють саме батьки, а важливою функцією сімейного виховання є пробудження та підтримка в дітях прагнення навчатися.

Висновки. Проблема виховання дітей з ООП є актуальною у всьому світі. Сім'я – найважливіша ланка в системі виховання, соціалізації, задоволення потреб, навчання дитини з особливими потребами. Робота з сім'єю вимагає особливого ставлення до батьків як до партнерів, вивчення способу функціонування конкретної сім'ї та вироблення індивідуальної програми, яка відповідає сімейним потребам й стилям.

Сім'я – це мікросоціум, в якому формуються моральні якості дитини, її відношення до людей, уявлення про характер міжособистісних взаємин. І цей факт не можна упускати як в діагностичній, так і в подальшій корекційній роботі із дитиною з проблемами в розвитку.

Виховання та розвиток кожної дитини відбувається за певних умов і під впливом інших осіб. Кожному, хто виховує дітей з особливими потребами, завжди треба пам'ятати слова великого вченого І. Павлова: «...Ніщо не залишається непорушним, а все завжди може змінитися на краще. Аби тільки були створені відповідні умови».

Перспективи подальших досліджень. Полягає в розробці розв'язання проблеми психолого-педагогічної допомог батькам, які виховують дітей з ООП.

Список використаної літератури:

1. Агавелян, О. К., (1989), Спілкування дітей з порушеннями розумового розвитку.
2. Костюк, Г. С., Радченко, М. І., (2006), Особистісна саморегуляція дорослих у сім'ях з розумово відсталими дітьми-інвалідами, Київ, 18 с.
3. Журба, Л. Т., Мастюкова, Є. М.,(1981), Порушення психомоторного розвитку дітей першого року життя, Медицина.
4. ., Осетрова, І. Ф., Романенко, О. В., Ілляшенко, Т. Д., (2002), Ви не самотні (на допомогу батькам дітей з особливими потребами), Київ, 45 с.
5. Концепція державного стандарту спеціальної освіти дітей з особливими потребами, Дефектологія, (1999), №4.
6. Колупаєва, А. А., Таранченко, О. М., (2010), Діти з особливими потребами в загальноосвітньому просторі: початкова ланка, Київ, 96 с.
7. Ткачова, В. В., (2004), До питання про концепцію психологічного вивчення сім'ї, яка виховує дитину з відхиленнями у розвитку. Виховання і навчання дітей з порушеннями розвитку, №1.
8. Щербань, П. М., (1996), Концепція «Сім'я і родинне виховання», Рідна школа, № 11-12

**ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ПРОБЛЕМИ
БУЛІНГУ В УМОВАХ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ**

УДК 159.9

Маляр Олена Іванівна,

*кандидат психологічних наук, старший викладач,
кафедри психолого-педагогічної освіти та соціальних наук,
КВНЗ «Вінницька академія неперервної освіти»*

Актуальність дослідження. Насильство в освітньому середовищі має різний характер і природу. Воно може проявлятися як у формі одноразових, так і в вигляді систематичних дій. Але ці дії завжди завдають шкоди психічному та фізичному здоров'ю всіх учасників, учасниць цього процесу.